

odborný názor pozměnil nebo byl dokonce opuštěn (jak je v textu opakovaně dokladováno). V komunitě intenzivistů je medicínský žargon i nadužívání „czen-glish“ běžné, v debatě u lůžka nemocného přijatelné (nikoli však v rozhovoru s pacientem či jeho příbuznými), v knižní publikaci však zbytečné.

Kniha v pevné vazbě má úctyhodný rozsah 695 stran. Je doplněna seznamem použitých zkratk a věcným rejstříkem. Obsahově hodnotný text vyvolá především pozornost anesteziologů, intenzivistů všech zaměření, pneumologů i pracovníků některých teoretických

oborů – těm všem vhodně demonstruje jak biologickou podstavu chorobných dějů, tak i možnosti, jakými může kliník tento nelehký problém zvládat.

prof. MUDr. Karel Cvachovec, CSc., MBA

✉ karel.cvachovec@fnmotol.cz

Katedra anesteziologie a intenzivní medicíny IPVZ, Praha

www.fnmotol.cz

Doručeno do redakce 6. 8. 2015

Rudolf Kotas. Bolesti hlavy v klinické praxi

Maxdorf: Praha 2015. 312 s. ISBN 978-80-7345-443-2

Doktor Kotas ve své knize Bolesti hlavy v klinické praxi přináší téměř encyklopedický pohled na problematiku jednoho z nejčastějších příznaků v neurologických ambulancích. Způsobem jemu vlastním, podobně jako v monografii Migréna – patofyziologie a léčba (2001), se věnuje velmi podrobně rozboru všech podstatných aspektů diagnostiky a léčby primárních i sekundárních bolestí hlavy.

Autorova neobyčejná důkladnost je patrna od první kapitoly o historických pramenech, pojednávajících o popisu jednotlivých příznaků i prvních léčebných postupech dávných autorů. Následuje výčet 13 skupin bolesti hlavy podle stále platné Mezinárodní klasifikace bolestí hlavy ICHD-II (International Classification of Headache Disorders) z roku 2004 a jejího českého překladu z roku 2005 (Opavský et al.). Je sice pravda, že v současné době se doporučuje používat již připravovanou 3. verzi klasifikace ICHD-III β, ale tento fakt nijak nesnižuje hodnotu práce.

Doktor Kotas je přední český migrenolog, dlouholetý člen výboru Sekce pro diagnostiku a léčbu bolestí hlavy (Czech Headache Society) a člen International Headache Society. Proto nepřekvapuje, že právě migréna je věnován největší díl knihy, plných 90 z celkových 312 stran. Proti svým dřívějším pracím o migréně se podrobněji věnuje komorbiditám migrény a v kapitole Patofyziologie migrény seznamuje čtenáře s nejnovějšími hypotézami o rozvoji migrenózního záchvatu. Za iniciální patofyziologický děj, zodpovědný za rozvoj záchvatu, se považuje tzv. korová šířící se deprese elektrické aktivity, následovaná depolarizací neuronů a poklesem korového krevního průtoku, aktivuje se trigeminovaskulární komplex a významnou roli přebírají některé vazoaktivní neurotransmitery, především serotonin a CGRP (calcitonin gene-related peptide). Zajímavá je kapitola

věnovaná možnostem léčby migrény v budoucnosti, nadějně jsou zejména výsledky probíhajících klinických studií s antagonisty CGRP receptorů v profylaxi chronické migrény.

Tenzní typ bolesti hlavy je nejběžnější formou bolesti hlavy. Zájem o tuto jednotku je v porovnání s migrénou téměř minimální. Proto je překvapující zjištění, že celkové náklady, jak přímé – léčebné a diagnostické, tak i nepřímé – pracovní neschopnost a snížená produktivita práce, jsou vyšší než u migrény. Velmi podrobně

je rozepsaná kapitola Trigemínové autonomní bolesti hlavy, zejména stať o klinickém obrazu a předpokládané patofyziologii cluster headache. První část monografie je zakončena kapitolou o dalších vzácnějších typech primární bolesti hlavy.

Druhá část knihy pojednává opět vyčerpávajícím způsobem o jednotlivých skupinách sekundárních bolestí hlavy. Text je zpestřen zařazením poučných kazuistik a radiodiagnostickou dokumentací. Snad jen pojednání o cervikogenní bolesti hlavy, která spolu s tenzní cefaleou a migrénou patří mezi nejčastější bolesti hlavy, mohla být věnována více než jedna strana.

Kniha je velice podrobná a založená na nejnovějších evidence based faktech. Přitom je text dobře srozumitelný a poučný i pro lékaře, kteří se nespécializují čistě na problematiku bolestí hlavy. Neměla by rozhodně chybět v knihovně žádného neurologa a čerpat z ní mohou i kolegové z příbuzných oborů.

MUDr. Jiří Mastík, CSc.

✉ jiri.mastik@fnusa.cz

I. neurologická klinika LF MU a FN u sv. Anny, Brno

www.fnusa.cz

Doručeno do redakce 6. 8. 2015